

DRAAIBOEK

C & A

28 januari 2011

Lodge 222, Dordrecht

SCH & SCH

4 maart 2011

DOK, Delft

Draaiboek is een voorstelling vanuit de omgevallen boekenkast van de zangeres *Cora SCHmeiser* en de beeldend kunstenaar *Arnold SCHalks*. Draaiboek doet op speelse wijze een serieus beroep op het voorstellingsvermogen van het publiek. Met een op het eerste gezicht grillige opeenvolging van tekst-, film- en muziekfragmenten leggen de makers meerdere facetten van hun drijfveer en inspiratiebron bloot: het woord.

Draaiboek draait om taal in gelezen, geschreven, gespeelde, gezongen en vertaalde vorm. Daarmee probeert het de verbeeldingskracht aan te jagen met als doel: het vermoeden van een rijm.

Met *Draaiboek* breken SCH & SCH een lans voor de dromers, de denkers, de dichters, de zieners en zangers die door de beelden het bos nog zien.....

Draaiboek bevat fragmenten van: Toon Tellegen, Michael Ende, Martin Heidegger, Marcel Broodthaers, Sigmund Freud, Gerrit Kouwenaar, Paul Nougé, René Magritte, Wim Wenders, Giorgio de Chirico, Claudio Monteverdi, Birthday Party, Gottfried Benn, Rupert Sheldrake & Kurt Schwitters.

Draaiboek I: '222lodge', Singel 222, Dordrecht, vrijdag 28 januari 2011, 21 uur

Draaiboek II: Kunstcentrum DOK Delft, vrijdag 4 maart 2011, 20 uur

techniek: projectie van keynote-diavoorstelling met ingevoegde quicktime film- en aiff-audiofragmenten, begeleid met live gesproken woord / bestandsgrootte "*keynote draaiboek deel 1*": 5,13 GB (voor de pauze) / bestandsgrootte "*keynote draaiboek deel 2*": 4,73 GB (na de pauze)

voorstellingsduur: ca. 80 minuten excl. pauze

preset keynote-bestand
"keynote draaiboek deel 1" >>

dia 1: "draaiboek"

klik door naar dia 2 >>

dia 2: "toon"

01_TOON / aan

Arnold leest voor •

klik door naar dia 3 >>

Op een warme avond in de zomer zaten de olifant en het vuurvliegje in het gras onder de wilg. Dunne nevels kringelden tussen de bomen door, en de zon ging onder. Toen het donker was ging het vuurvliegje **aan**. (dia 3: "aan")

De olifant keek opzij.
'Wat doe je nou?' vroeg hij verbaasd.
'Aangaan,' zei het vuurvliegje, en hij gloeide zo helder als hij kon.
'Hoe doe je dat?' vroeg de olifant nieuwsgierig.
Het vuurvliegje was even stil. Dat weet ik niet, dacht hij.
Hij haalde zijn schouders op en zei: 'Tja, hoe doe ik dat...'
Hij vond dat een mooi antwoord.
'Is het moeilijk?' vroeg de olifant.
O jee, dacht het vuurvliegje, is het moeilijk ...
Hij was weer even stil. Ik weet het niet, dacht hij.
Hij haalde opnieuw zijn schouders op en zei: 'Ach, moeilijk...' Hij vond dat een nog mooier antwoord.
De olifant fronste zijn voorhoofd en dacht: ik zou ook wel eens willen aangaan.
Hij kneep zijn ogen dicht, vouwde zijn oren op, stak zijn slurf in zijn mond en dacht heel lang na, terwijl de sterren aan de hemel flonkerden en ver weg de uil af en toe iets onverstaanbaars, maar wel heel ernstigs, riep.
Plotseling, midden in de nacht, ging hij aan.
Hij verspreidde een licht dat het hele bos wel in vlammen leek te zetten.
Overal schrokken dieren wakker en van overal vandaan zagen ze de olifant.
'Het is de olifant...' zeiden ze slaperig.
'Ik schijn!' riep de olifant. 'Ik ben aan!'
Fel en oogverblindend scheen hij om zich heen.
'Ja,' zeiden de dieren.
'Ik ben een baken!' riep de olifant.
'Ja,' zeiden de dieren, ook al wisten ze niet wat een baken was.
Sommigen kwamen hun huis uit en riepen dat hij prachtig scheen, maar dat hij nu wel weer mocht uitgaan. En de mol en de aardworm bonkten woedend tegen de onderkant van de grond, want de olifant scheen dwars door de aarde heen.
'Uit, olifant' riepen steeds meer dieren. 'Ga uit!'
Toen ging de olifant weer uit.
Het vuurvliegje was nog steeds aan.
Maar zijn lichtje was zo zwak dat alleen de olifant het zag.
De olifant geeuwde. 'Aangaan is niet zo moeilijk, vuurvliegje,' zei hij.
Het vuurvliegje wilde zeggen dat dit geen aangaan was geweest. Echt aangaan was iets anders, iets heel bijzonders, wat niemand kon. Maar hij zei niets.
De maan kwam op, en terwijl de olifant nog iets mompelde en toen in slaap viel, keek het vuurvliegje naar het glinsteren van het water in de rivier, die langs de wilg stroomde, en gloeide zachtjes om zich heen.

klik door naar dia 4 >>

dia 4: zwarte dia

Toon Tellegen (1941-), *Plotseling ging de olifant aan* (2004), bron: *'Tedereen was er.' Meer verhalen over de eekhoorn en de andere dieren*, Querido.

02_MARTIN / taal

klik door naar dia 5 >>
de dia's tonen de Nederlandse tekst, telkens voorgelezen door Arnold, Cora leest de tussen haakjes geplaatste (Nederlandse frasen) voor in het *[Duits]* •

dia 5: "martin"

klik door naar dia 6 >>

dia 6: *"Taal heeft een tekenkarakter en is instrumenteel van aard en primair descriptief."*

klik door naar dia 7 >>

dia 7: Volgens die instrumentele visie moet de taal als informatiemiddel zoveel mogelijk geperfectioneerd worden.

klik door naar dia 8 >>

dia 8: De meerzinnigheid van het dagelijkse taalgebruik moet uitgebannen worden; Taal moet (eenduidig) *[Cora leest: **eindeutig**]*, snel en efficiënt informeren.

klik door naar dia 9 >>

dia 9: Maar de taal is in de grond niet descriptief - de taal beeldt in wezen geen aanwezig af; zij is in de grond van de zaak creatief.

klik door naar dia 10 >>

dia 10: De leidraad ligt besloten in de zin: (*"De taal spreekt"*) *[Cora leest: **"Die Sprache spricht".**]*

klik door naar dia 11 >>

dia 11: (Het spreken van de taal laat het aanwezige aanwezig zijn.) *[Cora leest: **Das Sprechen der Sprache ruft das Anwesende ins Anwesen.**]*

klik door naar dia 12 >>

dia 12: Het gaat erom, dat de mens zich ophoudt in het spreken van de taal, en de taal, die zelf spreekt, laat uitspreken.

klik door naar dia 13 >>

dia 13: (Het wezenlijke van de mens is gelegen in het spreken, d.i. het luisteren naar en het toebehoren aan het stille spreken van de taal zelf.) *[Cora leest: **Das Wesen des Menschen liegt im Sprechen, d.h. in das Hören auf- und das Gehören in das Geläut der Stille der Sprache.**]*

klik door naar dia 14 >>

dia 14: Met andere woorden: (Het menselijke spreken is het overeenstemmen met het spreken van de taal zelf.) *[Cora leest: **Der Mensch spricht nur, indem er der Sprache entspricht.**]*

klik door naar dia 15 >>

dia 15: Er zijn twee uitmuntende wijzen van overeenstemmen met het spreken van de taal te onderscheiden en wel: denken en dichten.

klik door naar dia 16 >>

dia 16: Het denken gaat aan het dichten vooraf.

klik door naar dia 17 >>

dia 17: Het denken is niet een middel om te 'kennen', niet een manier om het besprokene binnen de macht van het grijpende verstand te brengen.

klik door naar dia 18 >>

dia 18: Het denken spreekt niet, zoals traditioneel wordt verondersteld, in logische uitspraken.

klik door naar dia 19 >>

dia 19: (Het denken is het luisteren naar het spreken van de taal, een verzameland vernemen, wat het denken in staat stelt het spreken van de taal zelf te horen.) *[Cora leest: **Das Denken ist das Hören auf das Sprechen der Sprache, ein versammelndes Vernehmen, was das Denken befähigt, das Sprechen der Sprache-selbst zu hören.**]*

klik door naar dia 20 >>

dia 20: Het denken is een wijze van overeenstemmen met het spreken van de taal waarin het ongewone wordt geopend.

klik door naar dia 21 >>

dia 21: (In het gedicht spreekt de taal zuiver, het gedicht is het zuiver gesprokene.) *[Cora leest: **Im Gedicht spricht die Sprache rein. Rein Gesprochenes ist das Gedicht.**]*

techniek	tekst
klik door naar dia 22 >>	dia 22: Het gedicht geeft geen bericht of beschrijving van wat toch al gegeven was, want het zeggen van het gedicht is geen weergeven, maar een geven.
klik door naar dia 23 >>	dia 23: Het schenkt ons het nog onbekende, het is een voorzeggen, dat het wezenlijke laat verschijnen en het ons toe-zegt.
klik door naar dia 24 >>	dia 24: Dit zeggen is een beeldend zeggen, dat tevoorschijn brengt vanuit de verborgenheid in de openbaarheid.
klik door naar dia 25 >>	dia 25: De 'moderne' mens heeft zich in zijn instrumentele visie op de taal alsmaar verder van het wezenlijke van de taal en daarmee van zijn eigen wezen verwijderd.
klik door naar dia 26 >>	dia 26: De 'moderne' mens heeft een kloof geschapen tussen het denken en het dichten, die in wezen van dezelfde orde zijn.
klik door naar dia 27 >>	dia 27: Pas als de kloof tussen dichten en denken zal zijn opgeheven zal de taal weer zijn wat zij in haar wezen is, namelijk: poëzie.
klik door naar dia 28 >>	dia 28: zwarte dia
	Martin Heidegger (1889-1976), <i>Filosofische Weerklank in de Lage Landen</i> , onder redactie van Jan Aler, Amsterdam (Rodopi) 1991.
	03_ MARCEL / La pluie
klik door naar dia 29 >>	dia 29: dia "marcel"
klik door naar dia 30 >>	klik dubbel op dia 30 om Quicktime-film 'La pluie' te starten (zie ook: http://www.youtube.com/watch?v=3L6J0-U_ts8 video van het projectiescherm gefilmd in het Centre Pompidou, Parijs, oktober 2010) Marcel Broodthaers (1924-1976), <i>La pluie (Projet pour un texte)</i>, 16 mm. zwartwit film opgenomen in de tuin van het <i>Musée d'Art Moderne, Département des Aigles, Section XIXe siècle</i>, Rue de la Pépinière, Brussel, 1969.
	04_ SIGMUND / Die Symbolik im Traum
klik door naar dia 31 >>	dia 31: "sigmund"
de dia's tonen de Nederlandse tekst, Cora leest synchroon het Duitse origineel voor •	
klik door naar dia 32 >>	dia 32: Ik wil nu niet van het afgebeelde object maar van het symbool uitgaande, een overzicht geven van de gebieden, waaraan de seksuele symbolen meestal ontleend zijn, en daar enige beschouwingen aan toevoegen die in het bijzonder betrekking hebben op de symbolen die samen iets dat onbegrepen blijft gemeen hebben.
Cora leest •	Ich will nun nicht von dem Dargestellten, sondern vom Symbol ausgehen, eine Übersicht geben, aus welchen Gebieten die Sexualsymbole zumeist entnommen werden, und einige Nachträge anfügen mit besonderer Rücksicht auf die Symbole mit unverstandenem Gemeinsamen.

- klik door naar dia 33 >> | dia 33: Zulk een duister symbool is de *hoed* - misschien wel het hoofddeksel in 't algemeen - dat in de regel een mannelijke betekenis heeft doch ook wel vrouwelijk geduid wordt.
- Cora leest • **Solch ein dunkles Symbol ist der *Hut*, vielleicht die Kopfbedeckung überhaupt, in der Regel mit männlicher Bedeutung, doch auch der weiblichen fähig.**
- klik door naar dia 34 >> | dia 34: Zo betekent *de jas of mantel* ook een man, hoewel misschien niet altijd in seksuele zin. Naar het waarom hiervan te vragen staat u vrij.
- Cora leest • **Ebenso bedeutet der *Mantel* einen Mann, vielleicht nicht immer mit Genitalbeziehung. Es steht Ihnen frei, zu fragen, warum.**
- klik door naar dia 35 >> | dia 35: De van voren neerhangende en door de vrouw niet gedragen *das* is een duidelijk mannelijk symbool.
- Cora leest • **Die herabhängende und vom Weib nicht getragene *Krawatte* ist ein deutlich männliches Symbol.**
- klik door naar dia 36 >> | dia 36: *Wit ondergoed, linnengoed* in 't algemeen, is vrouwelijk; *kleren, uniformen* zijn - zoals we hierboven reeds vernamen vervangende beelden voor naaktheid, lichaamsvormen; de *schoen, pantoffel*, betekent een vrouwelijk seksueel orgaan.
- Cora leest • ***Weisse Wäsche, Leinen* überhaupt ist weiblich; *Kleider, Uniformen* sind - wie wir schon gehört haben - Ersatz für Nacktheit, Körperformen; der *Schuh, Pantoffel*, ein weibliches Genitale.**
- klik door naar dia 37 >> | dia 37: Reeds werd gesproken van *tafel* en *hout* als raadselachtige, maar stellig vrouwelijke symbolen.
- Cora leest • ***Tisch* und *Holz* wurden als rätselhafte, aber sicherlich weibliche Symbole bereits erwähnt.**
- klik door naar dia 38 >> | dia 38: *Ladders, trappen, verdiepingen*, respectievelijk het beklimmen daarvan, zijn vaste symbolen van de geslachtsgemeenschap.
- Cora leest • ***Leiter, Stiege, Treppe*, respektive das Gehen auf ihnen, sind sichere Symbole des Geschlechtsverkehrs.**
- klik door naar dia 39 >> | dia 39: Bij nader inzien valt ons hierbij op als gemeenschappelijke eigenaardigheid, het rhythmische van het klimmen en misschien ook het toenemen van de opwinding, de ademhalingsversnelling naarmate men hoger klimt.
- Cora leest • **Bei näherer Überlegung wird uns die Rhythmik dieses Gehens als Gemeinsames auffallen, vielleicht auch das Anwachsen der Erregung, Atemnot, je höher man steigt.**
- klik door naar dia 40 >> | dia 40: Wij hebben reeds het *landschap* als afbeelding van het vrouwelijk geslachtsdeel vermeld. *Berg* en *rots* zijn symbolen van het mannelijk lid; de *tuin* is een veel voorkomend symbool van het vrouwelijk geslachtsdeel. De *vrucht* beeldt niet het kind uit, maar de borsten.
- Cora leest • **Die *Landschaft* haben wir als Darstellung des weiblichen Genitales schon gewürdigt. *Berg* und *Fels* sind Symbole des männlichen Gliedes; der *Garten* ein häufiges Symbol des weiblichen Genitales. Die *Frucht* steht nicht für das Kind, sondern für die Brüste.**

klik door naar dia 41 >>

dia 41: De *kamer* hebben we reeds als symbool leren kennen. Deze uitbeelding is voor uitbreiding vatbaar, door aan *vensters*, de *uit-* en *ingangen* van de kamer de betekenis te verlenen van de lichaamsopeningen.

Cora leest •

Das *Zimmer* kennen wir bereits als Symbol. Die Darstellung kann sich hier fortsetzen, indem die *Fenster*, *Ein-* und *Ausgänge* des Zimmers die Bedeutung der Körperöffnungen übernehmen.

klik door naar dia 42 >>

dia 42: Ook het *open-* en *gesloten-*zijn van de kamer sluit zich bij deze symboliek aan, en de *sleutel* die opent is een onaanvechtbaar mannelijk symbool.

Cora leest •

Auch das *Offen-* oder *Verschlossenein* des Zimmers fügt sich dieser Symbolik, und der *Schlüssel* der öffnet, ist ein sicheres männliches Symbol.

klik door naar dia 43 >>

dia 43: zwarte dia

Sigmund Freud (1856-1939), *Vorlesungen zur Einführung in die Psychoanalyse*, Wenen, 1917.

05_GERRIT / totaal witte kamer

klik door naar dia 44 >>

dia 44: "gerrit"

klik door naar dia 45 >>

klik dubbel op dia 45 om geluidsbestand 'totaal witte kamer' te starten

klik door naar dia 46 >>

dia 46: zwarte dia

Gerrit Kouwenaar (1923-), *Totaal witte kamer* (Querido) 2002

05a _PAUL / De geboorte van het voorwerp

klik door naar dia 47 >>

dia 47: "paul"

klik door naar dia 48 >>

dia 48: titel "la naissance de l'objet / de geboorte van het voorwerp"

klik door naar dia 49 >>

dia 49: beeld "la naissance de l'objet / de geboorte van het voorwerp"

Paul Nougé, *Subversion des images*, Brussel (les lèvres nues) 1968.

Paul Nougé (1895-1967) was een Belgisch biochemicus, schrijver, dichter en fotograaf. Hij speelde een centrale theoretische rol in de groep rond René Magritte. Hij wordt gezien als de Belgische tegenhanger van André Breton, de voorman van de Franse Surrealisten.

techniek	tekst
	05b_RENÉ / Verborgen-zichtbaar
klik door naar dia 50 >>	dia 50: "rené"
klik door naar dia 51 >>	dia 51: 'In het onzichtbare moet men onderscheiden tussen het onzichtbare en dat wat verborgen is. Er is het onzichtbare dat verborgen is - een brief in een envelop bijvoorbeeld is verborgen zichtbaar, hij is niet onzichtbaar. Een onbekend wezen op de bodem van de zee is niet onzichtbaar, het is verborgen zichtbaar. Iets wat zichtbaar is, verbergt altijd iets anders zichtbaars'
klik door naar dia 52 >>	dia 52: zwarte dia
	René Magritte (1898 -1967), Belgische schilder, <i>Écrits complets</i> , Parijs (Flammarion) 1979 / tekst 186-187 / p. 601-603.
	06_WIM / Homerus
klik door naar dia 53 >>	klik dubbel op dia 53 om Quicktime-film 'Homerus' te starten
	Wim Wenders (1945-) & Peter Handke (1942-), <i>der Himmel über Berlin</i> , 1987.
	07_MICHAEL / Plaatjesmijn
klik door naar dia 54 >>	dia 54: "michael"
de dia's tonen de Nederlandse tekst, Cora leest synchroon het Duitse origineel voor •	
klik door naar dia 55 >>	dia 55: 'Ik ben Yor, ook wel de Blinde Mijnwerker genoemd. Maar ik ben alleen blind in het licht. Ondergronds in m'n mijn, waar volslagen duisternis heerst, kan ik zien.'
Cora leest •	"Ich bin Yor, den man den Blinden Bergmann nennt. Aber ich bin nur im Licht blind. Unter Tag in meinem Bergwerk, wo vollkommene Finsternis herrscht, kann ich schauen."
klik door naar dia 56 >>	dia 56: 'Wat is dat voor mijn?' 'Het is de plaatjesmijn.'
Cora leest •	"Was ist das für ein Bergwerk?" "Es ist das Bergwerk der Bilder."
klik door naar dia 57 >>	dia 57: 'De plaatjesmijn?' herhaalde Bastiaan verwonderd. 'Van zo iets heb ik nog nooit gehoord.' Yor scheen voortdurend naar iets te luisteren.
Cora leest •	"Das Bergwerk der Bilder?" wiederholte Bastian verwundert, "So etwas habe ich noch nie gehört." Yor schien immerfort auf etwas zu lauschen.
klik door naar dia 58 >>	dia 58: 'Wat voor plaatjes zijn het dan?' wilde Bastiaan weten.
Cora leest •	"Was für Bilder sind es denn?" wollte Bastian wissen.
klik door naar dia 59 >>	dia 59: Yor deed zijn ogen dicht en zei een poosje niets. Bastiaan wist niet of hij zijn vraag herhalen moest.

Cora leest •	Yor schloß die Augen und schwieg eine Weile. Bastian wußte nicht, ob er seine Frage wiederholen sollte.
klik door naar dia 60 >>	dia 60: Maar toen hoorde hij de mijnwerker heel zachtjes zeggen: 'Er gaat in de wereld niets verloren. Heb je ooit iets gedroomd dat je je toen je wakker werd niet meer herinnerde?'
Cora leest •	Dann hörte er den Bergmann flüstern: "Nichts geht verloren in der Welt. Hast du jemals etwas geträumt und beim Aufwachen nicht mehr gewußt, was es war?"
klik door naar dia 61 >>	dia 61: 'Ja,' antwoordde Bastiaan, 'vaak.' Yor knikte peinzend.
Cora leest •	"Ja", antwortete Bastian, "oft." Yor nickte gedankenvoll.
klik door naar dia 62 >>	dia 62: Toen stond hij op en gebaarde Bastiaan hem te volgen. Voor ze het huisje uitgingen, pakte hij hem stevig bij de schouders en fluisterde in zijn oor: 'Geen woord en geen geluid, begrepen? Wat je zien zult is mijn werk van vele jaren. Elk gerucht kan het kapot maken. Zeg daarom niets en loop op je tenen!'
Cora leest •	Dann erhob er sich und machte Bastian ein Zeichen, ihm zu folgen. Ehe sie aus der Hütte traten, faßte er ihn mit hartem Griff an der Schulter und raunte ihm ins Ohr: "Aber kein Wort, kein Laut, verstanden? Was du sehen wirst, ist meine Arbeit von vielen Jahren. Jedes Geräusch kann sie zerstören. Darum schweige und tritt leise auf!"
klik door naar dia 63 >>	dia 63: Bastiaan knikte en ze verlieten het huisje. Daarachter was een houten schachttoeren gebouwd, waaronder een schacht loodrecht de grond inging. Zij liepen daar langs en de wijde sneeuwvlakte op.
Cora leest •	Bastian nickte, und sie verließen die Hütte. Hinter dieser war ein hölzerner Förderturm errichtet, unter dem ein Schacht senkrecht in die Erdtiefe hinunterführte. Sie gingen daran vorbei in die Weite der Schneefläche hinaus.
klik door naar dia 64 >>	dia 64: En nu zag Bastiaan de plaatjes, die hier als in witte zijde waren neergevlijd alsof het kostbare juwelen waren.
Cora leest •	Und nun sah Bastian die Bilder, die hier lagen wie in weiße Seide eingebettet, als wären es kostbare Juwelen.
klik door naar dia 65 >>	dia 65: Het waren flinterdunne plaatjes van een soort albast, doorschijnend en gekleurd en in allerlei afmetingen en vormen, rechthoekige en ronde, beschadigde en onbeschadigde, sommige zo groot als kerkransen en andere weer zo klein als miniatuur op een doosje. Ongeveer naar afmeting en vorm gerangschikt lagen ze daar in rijen die zich uitstrekten tot de horizon.
Cora leest •	Es waren hauchdünne Tafeln aus einer Art Marienglas, durchsichtig und farbig und in allen Größen und Formen, rechteckige und runde, bruchstückartige und unversehrte, manche groß wie Kirchenfenster, andere klein wie Miniaturen auf einer Dose. Sie lagen, ungefähr nach Größe und Form geordnet, in Reihen, die sich bis zum Horizont der weißen Ebene erstreckten.
klik door naar dia 66 >>	dia 66: Wat die plaatjes voorstelden was een raadsel.
Cora leest •	Was diese Bilder darstellten war rätselhaft.

klik door naar dia 67 >>	dia 67: Er waren vermomde figuren die weg schenen te zweven in een groot vogelnest, of ezels die de toga's van rechters droegen, er waren klokken die vervloeiden als smeltkaas, en ledepoppen die op hel belichte lege pleinen stonden. Er waren gezichten en hoofden die samengesteld waren uit dieren en andere die een landkaart vormden. Maar er waren ook heel gewone beelden, van mannen die een korenveld maaiden en vrouwen die op een balkon zaten.
Cora leest •	Da gab es vermummte Gestalten, die in einem großen Vogelnest dahinzuschweben schienen, oder Esel, die Richtertalare trugen, es gab Uhren, die wie weicher Käse zerflossen, oder Gliederpuppen, die auf grell beleuchteten, menschenleeren Plätzen standen. Da waren Gesichter und Köpfe, die ganz aus Tieren zusammengesetzt waren, und andere, die eine Landschaft bildeten. Aber es gab auch ganz gewöhnliche Bilder, Männer, die ein Kornfeld abmähten, und Frauen, die auf einem Balkon saßen.
klik door naar dia 68 >>	dia 68: Hoe langer ze langs de plaatjes liepen, des te minder kon Bastiaan zeggen wat de betekenis ervan was.
Cora leest •	Je länger sie an den Bildern entlangwanderten, desto weniger konnte Bastian ergründen, was es mit ihnen auf sich hatte.
klik door naar dia 69 >>	dia 69: Slechts één ding was hem duidelijk: er was gewoon alles op te zien, zij het dan meestal in een merkwaardige combinatie.
Cora leest •	Nur eines war ihm klar: Es gab einfach alles auf ihnen zu sehen, wenn auch meistens in eigentümlicher Zusammenstellung.
klik door naar dia 70 >>	dia 70: Nadat Bastiaan urenlang naast Yor langs de rijen met plaatjes gelopen had, daalde de avond over de wijde sneeuwvlakte. Ze liepen terug naar het huisje.
Cora leest •	Nachdem er viele Stunden neben Yor an den Reihen der Tafeln vorbeigegangen war, senkte sich die Dämmerung über die weite Schneefläche. Sie kehrten zur Hütte zurück.
klik door naar dia 71 >>	dia 71: Toen ze de deur achter zich gesloten hadden, vroeg Yor zachtjes: 'Was er eentje bij die je herkende?'
Cora leest •	Als sie die Tür hinter sich geschlossen hatten, fragte Yor mit leiser Stimme: "War eines dabei, das du erkannt hast?"
klik door naar dia 72 >>	dia 72: 'Nee,' antwoordde Bastiaan.
Cora leest •	"Nein", erwiderte Bastian.
klik door naar dia 73 >>	dia 73: De mijnwerker schudde bezorgd zijn hoofd.
Cora leest •	Der Bergmann wiegte bedenkend den Kopf.
klik door naar dia 74 >>	dia 74: 'Waarom?' vroeg Bastiaan. 'Wat zijn het voor plaatjes?'
Cora leest •	"Warum?" wollte Bastian wissen, "was sind das für Bilder?"
klik door naar dia 75 >>	dia 75: 'Het zijn de vergeten droombeelden uit de mensenwereld,' legde Yor uit.
Cora leest •	"Es sind die vergessenen Träume aus der Menschenwelt", erklärte Yor.
klik door naar dia 76 >>	dia 76: 'Een droom kan niet verdwijnen wanneer hij eenmaal gedroomd is. Maar wanneer de mens die hem gedroomd heeft hem niet onthoudt waar

	blijft hij dan? Hier, diep onder de aarde. Daar zetten de vergeten dromen zich af in heel, heel dunne laagjes, de een boven de ander. Hoe dieper je graaft, des te dichter liggen ze op elkaar.
Cora leest •	“Ein Traum kann nicht zu nichts werden, wenn er einmal geträumt wurde. Aber wenn der Mensch, der ihn geträumt hat, ihn nicht behält, wo bleibt er dann? Hier unten in der Tiefe unserer Erde. Dort lagern sich die vergessenen Träume ab in feinen, feinen Schichten, eine über der anderen. Je tiefer man hinuntergräbt, desto dichter liegen sie.”
klik door naar dia 77 >>	dia 77: ‘Zijn de mijne er ook bij?’ vroeg Bastiaan met grote ogen.
Cora leest •	“Sind auch meine dabei?” fragte Bastian mit großen Augen.
klik door naar dia 78 >>	dia 78: Yor knikte.
Cora leest •	Yor nickte.
klik door naar dia 79 >>	dia 79: zwarte dia
	Michael Ende (1929-1995), <i>Die unendliche Geschichte</i> , Stuttgart (Thienemann) 1979.
	08_GIORGIO
klik door naar dia 80 >>	dia 80: "giorgio"
klik door naar dia 81 >>	dia 81: Portret van de Grieks-Italiaanse schilder Giorgio de Chirico (1888-1978) door de Amerikaanse fotograaf Irving Penn.
	
	08a_ORFEO
klik door naar dia 82 >>	dia 82: "orfeo"
klik door naar dia 83 >>	dia 83: <i>Orfeo solitario</i> , schilderij van de mythologische figuur door Giorgio de Chirico uit 1973, afm. 81,3 x 62,2 cm.

klik door naar dia 84 >>

dia 84: zwarte dia

08b_CLAUDIO / orfeo

klik door naar dia 85 >>

klik dubbel op dia 85 om Quicktime-film 'orfeo' & 'junkyard' te starten

"orfeo" is een filmmontage op muziek van Claudio Monteverdi, waarbij de door Orfeo gezongen italiaanse woorden synchroon als tekstdia verschijnen

muziekspoor:

L'Orfeo - Atto terzo / Orfeo: '*Possente Spirto*' / CD 2, track 4

L'Orfeo - Atto terzo / Ritornello (arpa): '*Orfeo Son Io*' / CD 2, track 5

Claudio Monteverdi (1567-1643), *Orfeo - Favola in Musica*, 1607. Uitvoering: Orfeo - Laurence Dale (tenor), ensemble: Concerto Vocale o.l.v. Renée Jacobs, Harmonia Mundi, oktober 1995.

film loopt door >>

commentaar: "*We blijven in de onderwereld.*"

09_NICK / junk yard

"nick" is een fragment uit het VPRO-TV programma *Götterdämmerung* van 21 juli 1982 met een optreden van de Australische punkband *the Birthday Party*

(zie ook: http://www.youtube.com/watch?v=3CgNymWt5_I
bron: *Götterdämmerung* 2000 / VPRO TV, uitzending 21 juli 1982)

The Birthday Party (Nick Cave, Rowland Howard, Mick Harvey, Tracy Pew & Phill Calvert), *Junk Yard* uit: *Pleasure heads must burn*, London, Cherry Red Records Ltd. 2003.

10_GOTTFRIED / Kleine Aster

klik door naar dia 86 >>

dia 86: "gottfried"

de dia's tonen de Nederlandse tekst, Cora leest synchroon het Duitse origineel voor •

klik door naar dia 87 >>

dia 87: Een verzopen bierrijder werd op de tafel gehesen.

Cora leest •

Ein ersoffener Bierfahrer wurde auf den Tisch gestemmt.

techniek

tekst

klik door naar dia 88 >>

dia 88: Iemand had een donkerlichtlila aster
tussen zijn tanden geklemd.

Cora leest •

**Irgendeiner hatte ihm eine dunkelhellila Aster
zwischen die Zähne geklemmt.**

klik door naar dia 89 >>

dia 89: Toen ik vanaf de borst
onder de huid door
met een lang mes
tong en gehemelte wegsneed

Cora leest •

**Als ich von der Brust aus
unter der Haut
mit einem langen Messer
Zunge und Gaumen herauschnitt,**

klik door naar dia 90 >>

dia 90: moet ik haar hebben aangeraakt, want ze gleed
in de eraast gelegen hersenen

Cora leest •

**muß ich sie angestoßen haben, denn sie glitt
in das nebenliegende Gehirn.**

klik door naar dia 91 >>

dia 91: Ik legde haar in de borstholte
tussen de houtwol
toen hij werd dichtgenaaid.

Cora leest •

**Ich packte sie ihm in die Brusthöhle
zwischen die Holzwolle,
als man zunähte.**

klik door naar dia 92 >>

dia 92: Drink je vol in je vaas!
Rust zacht,
kleine aster!

Cora leest •

**Trinke dich satt in deiner Vase!
Ruhe sanft,
kleine Aster!**

klik door naar dia 93 >>

dia 93: zwarte dia

Gottfried Benn (1886-1956), *Kleine Aster* uit: *Morgue 1-V*, Berlijn, 1912.

klik door naar dia 94 >>

dia 94: "pauze"

PAUZE

preset keynote-bestand
"keynote draaiboek deel 2" >>

de dia's tonen de Nederlandse tekst, Cora leest synchroon het Duitse origineel voor •

klik door naar dia 2 >>

11_MICHAEL / schijnreus

dia 1: "michael"

dia 2: [...] Aan de horizon stond een reus die zo ontzettend groot was, dat zelfs het hemelhoge gebergte 'De Kroon van de Wereld' er bij hem vergeleken uitzag als een hoopje luciferdoosjes. Het was blijkbaar een heel oude reus, want hij had een lange, witte baard die tot op zijn knieën hing. Op zijn hoofd had de reus een oude strohoed. Zijn geweldige lichaam was in een oud, lang hemd gestoken, dat groter was dan de zeilen van de grootste schepen.

Cora leest •

Am Horizont stand ein Riese von so ungeheurer Größe, daß selbst das himmelhohe Gebirge "Die Krone der Welt" neben ihm wie ein Haufen Streichholzschachteln gewirkt hätte. Offenbar war er ein sehr alter Riese, denn er hatte einen langen weißen Bart, der ihm bis auf die Knie herabhing. Auf dem Kopf trug der Riese einen alten Strohhut. Der gewaltige Leib steckte in einem alten, langen Hemd, das freilich größer war, als die allergrößten Schiffssegel.

klik door naar dia 3 >>

dia 3: 'O!' schreeuwde Jim uit, 'Vlug weg, Lucas! Misschien heeft hij ons nog niet gezien.' 'Altijd kalm blijven!' maande Lucas en blies kleine wolkjes uit. Ondertussen nam hij de reus scherp op. 'Ik vind,' zei hij, 'dat de reus er, behalve dat hij zo groot is, erg netjes uitziet.' 'W... w. .. wat?' stotterde Jim verschrikt. 'Nou ja,' zei Lucas rustig, 'omdat hij zo groot is, hoeft hij toch nog geen monster te zijn.' 'Ja, maar...,' stamelde Jim, 'als hij er nu eens wel één is?' Nu stak de reus verlangend zijn hand uit.

Cora leest •

"Oh!" stieß Jim hervor, "Schnell fort, Lukas! Vielleicht hat er uns noch nicht gesehen."
"Immer mit der Ruhe!" erwiderte Lukas und paffte kleine Wölkchen. Dabei beobachtete er den Riesen scharf. "Ich finde," stellte er fest, "außer seiner Größe sieht der Riese ganz manierlich aus."
"W. . w. . was?" stotterte Jim entsetzt.
"Nun ja", meinte Lukas ruhig, "bloß weil er so groß ist, braucht er doch noch lange kein Ungeheuer zu sein."
Jetzt streckte der Riese sehnsüchtig die Hand aus.

klik door naar dia 4 >>

dia 4: Toen liet hij die weer wanhopig zakken en een diepe zucht scheen zijn borst te doen zwellen. Maar, merkwaardig genoeg, was er niets te horen. Het bleef volkomen stil. 'Als hij ons iets zou willen doen,' zei Lucas met zijn pijp tussen zijn tanden, 'had hij dat al lang gekund. Hij schijnt goedaardig te zijn. Ik zou alleen wel eens willen weten waarom hij niet dichterbij komt. Zou hij misschien bang voor ons zijn?' 'O, Lucas!' kermde Jim en zijn tanden begonnen te klapperen van angst, 'nu is het met ons gedaan!'

Cora leest •

Dann ließ er sie hoffnungslos wieder sinken, und ein tiefer Seufzer schien seine Brust zu heben. Zu hören war allerdings seltsamerweise nichts. Es blieb ganz still.
"Wenn er uns was tun wollte", sagte Lukas, die Pfeife zwischen den Zähnen, "dann hätte er das längst gekonnt. Er scheint gutartig zu sein. Möchte bloß wissen, warum er nicht näher kommt. Ob er sich am Ende vor uns fürchtet?"
"Oh, Lukas!" stöhnte Jim, dem vor Angst die Zähne zu klappern angingen, "jetzt is' es aus mit uns!"

klik door naar dia 5 >>

dia 5: 'Dat geloof ik niet,' antwoordde Lucas. 'Misschien kan de reus ons zelfs zeggen hoe wij uit deze verdraaide woestijn wegekomen!' Jim was sprakeloos. Hij wist niet meer wat hij ervan denken moest. Plotseling stak de reus beide handen omhoog, vouwde ze en riep met een piepstemmetje: 'Alsjeblieft, alsjeblieft, vreemdelingen, ga er niet vandoor! Ik zal jullie heus niets doen!' Bij zo'n grote gestalte had die stem eigenlijk moeten klinken als een heel onweer.

Cora leest •

"Glaub' ich nicht", erwiderte Lukas. "Vielleicht kann uns der Riese sogar sagen, wie wir aus der verflixten Wüste herauskommen!"
Jim verschlug es die Rede. Er wußte nicht mehr, was er denken sollte.
Plötzlich hob der Riese beide Hände, faltete sie und rief mit einem ganz dünnen armseligen Stimmchen:
„Bitte, bitte, ihr Fremden, lauft nicht fort! Ich will euch gewiß nichts tun!"
Bei seiner Größe hätte die Stimme eigentlich wie ein ganzes Gewitter klingen müssen.

klik door naar dia 6 >>

dia 6: Maar dat was helemaal niet zo. Wat kon de reden daarvan zijn? 'Het komt mij voor,' bromde Lucas, 'dat het een heel ongevaarlijke reus is. Hij lijkt mij zelfs erg aardig. Alleen met zijn stem is er iets niet in orde.' 'Misschien doet hij maar alsof!' riep Jim vol angst. 'Hij wil ons vangen en opeten, denk ik. Ik heb wel eens van zo'n reus gehoord. Heus, Lucas!' 'Je vertrouwt hem alleen maar niet omdat hij zo groot is,' antwoordde Lucas. 'Maar dat is geen reden. Daar kan hij toch niets aan doen.'

Cora leest •

Das war aber keineswegs der Fall. Was konnte das für einen Grund haben?
"Mir scheint", brummte Lukas, "das ist ein ganz harmloser Riese. Er kommt mir sogar sehr nett vor. Nur mit seiner Stimme ist irgendwas nicht in Ordnung."
"Vielleicht verstellt er sich!" rief Jim voller Angst. "Er will uns wahrscheinlich fangen und einkochen. Ich hab' mal von so einem Riesen gehört. Bestimmt, Lukas!"
"Du traust ihm nicht, bloß, weil er so mächtig groß ist", antwortete Lukas.
"Aber das ist kein Grund. Dafür kann er schließlich nichts."

klik door naar dia 7 >>

dia 7: Nu ging de reus aan de horizon op zijn knieën liggen en riep met smekend gevouwen handen: 'Och, alsjeblieft, alsjeblieft, geloof me toch! Ik wil alleen maar met jullie praten. Ik ben zo alleen, zo verschrikkelijk alleen!' Weer klonk de stem vreemd klaaglijk en ijl. 'Je zou medelijden met die arme kerel krijgen,' zei Lucas. 'Ik zal eens naar hem zwaaien, zodat hij kan zien dat we niets kwaads in de zin hebben.' Vol ontzetting zag Jim hoe Lucas zich uit het raam boog, beleefd zijn pet afnam en met zijn zakdoek zwaaide.

Cora leest •

Jetzt ließ sich der Riese am Horizont auf die Knie nieder und rief mit flehentlich gefalteten Händen:
"Ach bitte, bitte, glaubt mir doch! Ich will euch nichts tun, ich will nur mit euch reden. Ich bin so allein, so schrecklich allein!"
Wieder klang die Stimme seltsam kläglich und dünn.
"Der arme Kerl kann einem ja leid tun", sagte Lukas. "Ich werd' ihm mal winken, damit er merkt, daß wir nichts Böses im Sinn haben."
Mit Entsetzen beobachtete Jim, wie Lukas sich aus dem Fenster beugte, höflich die Mütze zog und mit seinem Taschentuch winkte.

klik door naar dia 8 >>

dia 8: Nu zou het onheil dadelijk wel boven hen losbreken! De reus stond langzaam op. Hij scheen besluiteloos te zijn en erg in de war. 'Betekent dat,' riep hij met zijn piepstemmetje, 'dat ik dichterbij mag komen?' 'Ja!' schreeuwde Lucas door zijn holle hand en zwaaide vriendelijk met zijn zakdoek. De reus deed voorzichtig een stap naar de locomotief toe. Toen bleef hij staan en wachtte. 'Hij vertrouwt ons niet,' bromde Lucas. Hij nam een besluit, stapte uit en liep de reus zwaaiend tegemoet.

Cora leest •	Jetzt würde das Unheil gleich über sie hereinbrechen! Der Riese erhob sich langsam. Er schien unschlüssig und ganz verwirrt. “Heißt das”, rief er mit seinem dürrtigen Stimmchen, “ich darf näher treten?” “Jawohl!” schrie Lukas durch die hohle Hand und winkte freundlich mit dem Taschentuch. Der Riese machte vorsichtig einen Schritt auf die Lokomotive zu. Dann hielt er inne und wartete. “Er glaubt uns nicht”, knurrte Lukas. Kurz entschlossen stieg er aus und ging dem Riesen winkend entgegen.
klik door naar dia 9 >>	dia 9: Jim kon van angst niet meer uit zijn ogen kijken. Had Lucas misschien een zonnesteek gekregen? Maar hij kon toch zijn vriend Lucas niet alleen laten gaan. Dus stapte hij ook uit en holde achter Lucas aan, hoewel zijn knieën daarbij trilden. ‘Wacht even, Lucas!’ hijgde hij. ‘Ik ga mee!’ ‘Zie je nu wel!’ zei Lucas en klopte hem vriendschappelijk op zijn schouder. ‘Zo is het veel beter! Angst is nergens goed voor. Als iemand bang is, ziet alles er meestal veel erger uit dan het in werkelijkheid is.’
Cora leest •	Jim verschwamm vor Entsetzen alles vor den Augen. Vielleicht hatte Lukas einen Sonnenstich bekommen? Aber immerhin konnte er doch seinen Freund Lukas unmöglich allein in eine solche Gefahr hineinlaufen lassen. Also stieg er ebenfalls aus und rannte hinter Lukas her, obwohl ihm dabei die Knie zitterten. “Warte doch, Lukas!” keuchte er. “Ich komm’ mit!” “Na, siehst du!” sagte Lukas und schlug ihm freundschaftlich auf die Schulter. “Das ist schon viel besser! Angst taugt nämlich nichts. Wenn man Angst hat, sieht meistens alles viel schlimmer aus, als es in Wirklichkeit ist.”
klik door naar dia 10 >>	dia 10: Toen de reus zag dat de man en de kleine jongen uit de locomotief stapten en wuivend naar hem toe kwamen, werd het hem duidelijk dat hij echt niet bang hoefde te zijn. Zijn treurig gezicht klaarde op. ‘Ha, vrienden,’ riep hij met zijn piepstem, ‘ik kom eraan!’ Hij begon te lopen en kwam naar Jim en Lucas toe. Maar wat er nu gebeurde was zo verbazing-wekkend dat Jims mond ervan open viel en Lucas vergat aan zijn pijp te trekken. De reus kwam stap voor stap dichterbij en bij iedere pas werd hij een stukje kleiner.
Cora leest •	Als der Riese sah, wie der Mann und der kleine Junge aus der Lokomotive ausstiegen und winkend auf ihn zukamen, wurde ihm klar, daß er wirklich unbesorgt sein durfte. Sein unglückliches Gesicht hellte sich auf. “Also, Freunde”, rief er mit seiner dünnen Stimme, “dann komme ich jetzt!” Und damit setzte er sich in Bewegung und schritt auf Jim und Lukas zu. Aber was nun geschah, war so erstaunlich, daß Jim Mund und Nase aufsperrte und Lukas an seiner Pfeife zu ziehen vergaß. Der Riese kam Schritt für Schritt näher, und bei jedem Schritt wurde er ein Stückchen kleiner.
klik door naar dia 11 >>	dia 11: Toen hij op honderd meter afstand was, leek hij niet veel groter dan een kerktoeren. Na nog vijftig meter was hij nog maar zo hoog als een huis. En toen hij eindelijk bij de locomotief aankwam, was hij ongeveer zo groot als Lucas de machinist. Hij was zelfs een half hoofd kleiner. Tegenover de twee verbaasde vrienden stond een magere oude man met een voornaam en vriendelijk gezicht. ‘Goedendag!’ zei hij en nam zijn strohoed af. ‘Ik weet niet hoe ik jullie bedanken moet dat je niet voor mij bent weggelopen.’
Cora leest •	Als er etwa noch hundert Meter entfernt war, schien er nicht mehr viel größer zu sein als ein hoher Kirchturm. Nach weiteren fünfzig Metern hatte er nur noch die Höhe eines Hauses. Und als er schließlich bei der Lokomotiv anlangte, war er genauso groß wie Lukas der Lokomotivführer.

klik door naar dia 12 >>

Er war sogar fast einen halben Kopf kleiner. Vor den beiden staunenden Freunden stand ein magerer alter Mann mit einem feinen und gütigen Gesicht.
 "Guten Tag!" sagte er und nahm seinen Strohhut ab. "Ich weiß gar nicht, wie ich euch danken soll, daß ihr nicht vor mir weggelaufen seid."

dia 12: Ik verlang er al jaren naar, dat iemand zo moedig is. Maar niemand heeft mij tot dusver dichterbij laten komen. En ik zie er toch alleen maar uit de verte zo verschrikkelijk groot uit. Maar o, ik ben helemaal vergeten mij voor te stellen: mijn naam is Toer Toer. Mijn voornaam is Toer en mijn achternaam is ook Toer. 'Goedendag, meneer Toer Toer,' antwoordde Lucas beleefd en nam zijn pet af, 'mijn naam is Lucas de machinist.' Hij liet nauwelijks iets van zijn verbazing merken en deed of de vreemde ontmoeting heel gewoon was.

Cora leest •

Seit vielen Jahren schon sehne ich mich danach, daß einmal jemand so viel Mut aufbringen würde. Aber niemand hat mich bis jetzt näherkommen lassen. Dabei sehe ich doch nur von ferne so schrecklich groß aus. Ach, übrigens —ich habe ganz vergessen, mich vorzustellen: Mein Name ist Tur Tur. Mit Vornamen heiße ich Tur und mit Nachnamen auch Tur."
 "Guten Tag, Herr Tur Tur", antwortete Lukas höflich und nahm seine Mütze ab, "mein Name ist Lukas der Lokomotivführer." Er ließ sich seine Verwunderung kein bißchen an merken und tat, als sei die sonderbare Begegnung ganz selbstverständlich.

klik door naar dia 13 >>

dia 13: Lucas was echt een man die wist hoe het hoorde! Nu verzamelde ook Jim moed. Hij had meneer Toer Toer al die tijd met open mond aangestaard en zei: 'Ik heet Jim Knoop.' 'Het doet me werkelijk erg veel plezier,' zei meneer Toer Toer, nu tegen Jim. 'Vooral omdat zo'n jonge man als u, beste meneer Knoop, al zo dapper is. U heeft mij een heel grote dienst bewezen.' 'O... och... ik... eigenlijk...,' stotterde Jim en kreeg onder zijn zwarte huid een kleur tot aan zijn oren.

Cora leest •

Lukas war eben wirklich ein Mann, der wußte, was sich gehört! Nun raffte sich auch Jim auf, der Herrn Tur Tur noch immer mit offenem Mund angestarrt hatte und sagte: "Ich heiße Jim Knopf."
 "Ich freue mich wirklich ungemein", sagte Herr Tur Tur, diesmal zu Jim gewendet. "Vor allem darüber, daß ein so junger Mann wie Sie, mein lieber Herr Knopf, schon so außergewöhnlich beherzt ist. Sie haben mir einen bedeutenden Dienst erwiesen."
 "Oh. . . ach . . . ich . . . eigentlich . . ." stotterte Jim und errötete unter seiner schwarzen Haut bis an beide Ohren.

klik door naar dia 14 >>

dia 14: Hij schaamde zich plotseling verschrikkelijk, want in werkelijkheid was hij helemaal niet dapper geweest. En in stilte nam hij zich voor nooit meer voor iets of iemand bang te zijn, voor hij het of hem van dichtbij gezien had. Je kon nooit weten of het niet net zo was als met meneer Toer Toer. In gedachten beloofde hij zichzelf op zijn erewoord daar altijd aan te zullen denken. 'Weet u,' zei meneer Toer Toer, nu weer tegen Lucas, 'in werkelijkheid ben ik namelijk helemaal geen reus. Ik ben maar een schijnreus. Maar dat is juist het ongeluk. Daarom ben ik zo eenzaam.'

Cora leest •

Er schämte sich plötzlich ganz gewaltig, denn in Wahrheit war er ja durchaus nicht mutig gewesen. Und im stillen nahm er sich vor, nie wieder vor irgend etwas oder irgendwem Angst zu haben, bevor er ihn oder es nicht aus der Nähe betrachtet hatte. Man konnte ja nie wissen, ob es nicht so ähnlich war wie mit Herrn Tur Tur. Er gab sich in Gedanken selbst das Ehrenwort, immer daran zu denken. "Wissen Sie", sagte Herr Tur Tur jetzt wieder zu Lukas, "in Wirklichkeit bin ich nämlich gar kein Riese. Ich bin nur ein Scheinriese. Aber das ist eben das Unglück. Deshalb bin ich so einsam."

klik door naar dia 15 >>

dia 15: 'Dat moet u ons eens nader uitleggen, meneer Toer Toer,' antwoordde Lucas. 'U bent namelijk de eerste schijnreus die wij tegenkomen, moet u weten.' 'Ik wil het u graag uitleggen, zo goed ik kan,' verzekerde meneer Toer Toer. 'Maar niet hier. Mag ik zo vrij zijn, heren, u in mijn nederige hut te gast te vragen?' 'Woont u dan hier?' vroeg Lucas verbaasd. 'Midden in de woestijn?' [...]

Cora leest •

"Das müssen Sie uns näher erklären, Herr Tur Tur", entgegnete Lukas. "Sie sind nämlich der erste Scheinriese, dem wir begegnen, müssen Sie wissen." "Ich will es Ihnen gern erklären, so gut ich kann", versicherte Herr Tur Tur. "Aber nicht hier. Darf ich mir erlauben, meine Herren, Sie in meine bescheidene Hütte als Gast zu laden?" "Wohnen Sie denn hier?" fragte Lukas erstaunt. "Mitten in der Wüste?" [...]

klik door naar dia 16 >>

dia 16: Lucas, Jim en meneer Toer Toer gingen in de kamer aan de ronde, houten tafel zitten om het avondmaal te gebruiken. Er waren verschillende lekkere soorten groente en als dessert een heerlijk fruitslaasje. Meneer Toer Toer was namelijk vegetariër. Meneer Toer Toer was een groot dierenvriend. Dat de dieren toch voor hem wegluchtten, omdat hij een schijnreus was, maakte hem erg bedroefd. Na het eten stak Lucas zijn pijp op, leunde achterover en zei: 'Bedankt voor het lekkere eten, meneer Toer Toer. Maar nu ben ik nieuwsgierig naar uw verhaal.'

Cora leest •

Lukas, Jim und Herr Tur Tur setzten sich in der Stube um den runden Holztisch und aßen zu Abend. Es gab verschiedene leckere Gemüsesorten und zum Nachtschisch einen herrlichen Obstsalat. Herr Tur Tur war nämlich ein Vegetarier. Herr Tur Tur war ein großer Tierfreund. Daß die Tiere trotzdem vor ihm flohen, weil er eben ein Scheinriese war, das stimmte ihn oft sehr traurig. Nach dem Essen zündete sich Lukas seine Pfeife an, lehnte sich zurück und sagte: "Danke für die gute Mahlzeit, Herr Tur Tur. Aber nun bin ich gespannt auf Ihre Geschichte."

klik door naar dia 17 >>

dia 17: 'Ja,' drong Jim aan, 'vertelt u het ons toch, alstublieft!' 'Kijk eens, vrienden: als één van jullie nu zou opstaan en weg zou gaan, zou hij steeds maar kleiner worden, tot hij er tenslotte aan de horizon als een stipje zou uitzien. Als hij dan weer terugkwam, zou hij langzamerhand groter worden, tot hij op het laatst in zijn werkelijke grootte voor ons stond. Maar u zult moeten toegeven, dat hij in werkelijkheid steeds even groot blijft. Het lijkt maar zo, dat hij eerst steeds maar kleiner en dan weer groter wordt.' 'Juist!' zei Lucas.

Cora leest •

"Ja", drangte Jim, "erzählen Sie doch bitte!" "Sehen Sie, meine Freunde: Wenn einer von Ihnen jetzt aufstünde und wegginge, würde er doch immer kleiner und kleiner werden, bis er am Horizont schließlich nur noch wie ein Punkt aussähe. Wenn er dann wieder zurückkäme, würde er langsam immer größer werden, bis er zuletzt in seiner wirklichen Größe vor uns stünde. Sie werden aber zugeben, daß der Betreffende dabei in Wirklichkeit immer gleich groß bleibt. Es scheint nur so, als ob er erst immer kleiner und dann wieder größer würde." "Richtig!" sagte Lukas.

klik door naar dia 18 >>

dia 18: 'Nu,' legde meneer Toer Toer uit, 'bij mij is dat alleen maar andersom. Dat is alles. Hoe verder weg ik ben, hoe groter ik eruitzie. En hoe dichterbij ik kom, hoe duidelijker je mijn echte gedaante ziet.' 'Bedoelt u,' vroeg Lucas, 'dat u in werkelijkheid niet kleiner wordt als u dichterbij komt? En dat u in werkelijkheid ook niet zo reusachtig groot bent op een afstand, maar dat het dus alleen maar zo lijkt?' 'Heel juist,' antwoordde meneer Toer Toer. 'Daarom zei ik dat ik een schijnreus ben.'

Cora leest •	“Nun”, erklärte Herr Tur Tur, “bei mir ist das einfach umgekehrt. Das ist alles. Je weiter ich entfernt bin, desto größer sehe ich aus. Und je näher ich komme, desto mehr erkennt man meine wirkliche Gestalt.” “Sie meinen”, fragte Lukas, “Sie werden gar nicht wirklich kleiner, wenn Sie näher kommen? Und Sie sind auch nicht wirklich so riesengroß, wenn Sie weit entfernt sind, sondern es sieht nur so aus?” “Sehr richtig”, antwortete Herr Tur Tur. “Deshalb sagte ich, ich bin ein Scheinriese.
klik door naar dia 19 >>	dia 19: Net zoals je andere mensen schijndwergen zou kunnen noemen omdat ze er uit de verte als dwergen uitzien, hoewel ze dat helemaal niet zijn. ‘Dat is interessant,’ mompelde Lucas en blies nadenkend een paar kunstige rookkringen uit. [...]
Cora leest •	Genauso, wie man die anderen Menschen Scheinzwerge nennen könnte, weil sie ja von weitem wie Zwerge aussehen, obwohl sie es gar nicht sind.” “Das ist wirklich sehr interessant”, murmelte Lukas und paffte nachdenklich ein paar kunstvolle Rauchringe. “
klik door naar dia 20 >>	dia 20: zwarte dia Michael Ende (1929-1995), <i>Jim Knopf und Lukas der Lokomotivführer</i>, Stuttgart (Thienemann) 1960. 12_ RUPERT / revolutie of dwaalspoor?
klik door naar dia 21 >>	klik dubbel op dia 21 om Quicktime-film 'rupert' te starten Rupert Sheldrake (1942-), Engels bioloog en auteur, selectie fragmenten uit <i>Een Schitterend ongeluk</i>, een serie televisieinterviews door Wim Kayzer voor de VPRO-televisie uitgezonden in januari 1993. 13_TOON / uit
klik door naar dia 22 >>	dia 22: "toon" Op een donkere avond aan het eind van de zomer, zaten de nachtvlinder, het vuurvliegje, de mot, de vleermuis en de gloeiworm bij elkaar op een dorre tak van de eik. De gloeiworm had een kleine nachttaart gebakken, met vlammen die telkens aan- en uitgingen.
klik door naar dia 23 >>	dia 23: "uit" Lange tijd zeiden ze niets, en stopten alleen zo nu en dan een kruimel van de taart in hun mond. Ze keken naar de vlammen op de taart. ‘Alles gaat aan en weer uit en dan weer aan,’ zei de nachtvlinder. ‘Dat is een wet.’ De anderen knikten ernstig. Het was een tijd stil. Toen zei het vuurvliegje: ‘Eigenlijk is aangaan hetzelfde als uitgaan, alleen de andere kant op.’ ‘Welke kant bedoel je?’ vroeg de vleermuis. ‘Ja,’ zei de mot, ‘welke kant op is uitgaan en welke kant op aangaan?’ Het vuurvliegje zei, dat dat te ingewikkeld was om zo een-twee-drie uit te leggen en de gloeiworm vroeg of aangaan vooruitgaan was of juist achteruitgaan, en uitgaan misschien het omgekeerde. Niemand wist dat. Maar de mot vertelde dat er iets was wat nooit meer aanging als het uit was. Wat dat was kon hij niet vertellen, want als hij het

vertelde zouden ze hem niet geloven en dan zou hij zichzelf misschien ook niet meer geloven. Maar het bestond wel, dat wist hij zeker. De vleermuis knikte en zei dat er ook iets was wat **uit** was en toch nooit uitgegaan was. Ze moesten allemaal even rillen. 'Dat is verschrikkelijk,' zei de nachtvlinder. 'Ja,' zei de vleermuis. 'Maar het is wel zo.' De maan kwam op en in de verte riep de uil iets wat hij elke nacht riep en wat niemand ooit verstond. 'Er is ook iets,' zei de gloeiworm zachtjes, 'wat zomaar opeens aangaat en wat toch nooit **uit** is geweest.' De anderen hadden daar nog nooit van gehoord. 'Ik weet bijna zeker dat dat bestaat,' zei de gloeiworm. De anderen wilden hem graag geloven, en lange tijd keken ze weer zwijgend naar het uitgaan en weer aangaan van de vlammen op de taart. '**Uit**,' zei de mot, 'is het ingewikkeldste wat er bestaat.' Het vuurvliegje meende dat **aan** het ingewikkeldste en tegelijk ook het mooiste was wat er bestond, maar hij zei dat niet. Dat houd ik voor mijzelf, dacht hij. Hoog boven hun hoofd fonkelden de sterren. En af en toe staken ze nog een kruimel van de kleine nachttaart in hun mond. Toen de lucht rood werd en de zon vanachter de horizon tevoorschijn kwam vielen ze in slaap, naast elkaar, op de tak van de eik, en ze wisten niet dat de wind opstak en zo hard tegen de vlammen blies dat ze uitgingen en niet meer **aan** konden gaan, en dat de laatste kruimels van de taart wegwoeien in het bleke ochtendlicht.

klik door naar dia 24 >>

dia 24: zwarte dia

Toon Tellegen (1941-), *Taartenboek* (2001), bron: 'Iedereen was er.' *Meer verhalen over de eekhoorn en de andere dieren*, Querido.

14_KURT / lang

klik door naar dia 25 >>

dia 25: "kurt"

klik door naar dia 26 >>

dia 26: Ewig währt am längsten./ *Eeuwig duurt het langst*

klik door naar dia 27 >>

dia 27: zwarte dia

Kurt Schwitters (1887-1948) Duits kunstenaar, typograaf, publicist en dichter. uit: *KUWITTER / Grotesken, Szenen, Banalitäten*, 1939.

EINDE

INDEX	01_ TOON / aan. / Arnold leest / ca. 2 min. 40 sec.
	02_ MARTIN / taal / Arnold / Cora leest / ca. 2 min. 30 sec.
	03_ MARCEL / La pluie / Quicktime-film / 2 min. 18 sec.
	04_ SIGMUND / Die Symbolik im Traum / Cora leest / ca. 1 min. 45 sec.
	05_ GERRIT / totaal witte kamer / audiobestand / 59 sec.
	05a _PAUL / De geboorte van het voorwerp / tonen dia / ca. 50 sec.
	05b_ RENÉ / Verborgen-zichtbaar / tonen tekstfragment / ca. 50 sec.
	06_ WIM / Homerus / speelfilmfragment / ca. 7 min. 49 sec.
	07_ MICHAEL / Plaatjesmijn / Cora leest / ca. 5 min. 11 sec.
	08_ GIORGIO / tonen dia
	08a_ ORFEO / tonen dia
	08b_ CLAUDIO / Quicktime film / 9 min. 50 sec.
	09_ NICK / junk yard / Quicktime filmfragment / 5 min. 11 sec.
	10_ GOTTFRIED / Kleine Aster / Cora leest / ca. 40 sec.

totaal voor de pauze: ca. 45 minuten

PAUZE

	11_ MICHAEL / schijnreus / Cora leest / ca. 7 min. 45 sec.
	12_ RUPERT / revolutie of dwaalspoor? / Quicktime filmfragment / 23 min. 28 sec.
	13_ TOON / uit / Arnold leest / ca. 3 min. 30 sec.
	14_ KURT / ewig

totaal na de pauze: ca. 35 minuten